

Monika Bober – Strzyżów

Pięć lat Muzeum Samorządowego Ziemi Strzyżowskiej im. Zygmunta Leśniaka w Strzyżowie (2011-2016)

30 czerwca 2016 r. minęło pięć lat od momentu powołania Muzeum Samorządowego Ziemi Strzyżowskiej im. Z. Leśniaka. Ten pierwszy jubileusz skłania do podsumowania działalności i przedstawienia całościowego sprawozdania z działalności instytucji.

Muzeum strzyżowskie zostało wpisane w projekt rewitalizacji, który miał służyć ożywieniu kulturalnemu i gospodarczemu miasta. Projekt, o którym mowa, przeprowadzony w latach 2012-2013, umożliwił zorganizowanie odpowiednich pomieszczeń do przechowywania zbiorów muzealnych (synagoga, Galeria Miejska) i zlokalizowanie nowej głównej siedziby muzeum (kamienica przy ul. Łukasiewicza 10).

Początki muzeum

Muzeum, jako samodzielna instytucja kultury gminy Strzyżów zostało powołane przez Radę Miejską w Strzyżowie uchwałą nr IX/75/11 w dniu 30.06.2011 r., równocześnie został uchwalony statut instytucji (załącznik do uchwały IX/75/11). Wraz z powołaniem muzeum w jego nazwie ustalono patrona – Zygmunta Leśniaka (nota biograficzna Zygmunta Leśniaka znajduje się w tym tomie w dziale III SYLWETKI).

Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej w Strzyżowie (MSZS) jest instytucją kultury wypełniającą zadania gminy w zakresie ochrony zabytków, do której zadań w szczególności należy: gromadzenie, przechowywanie oraz udostępnianie dóbr kultury i materiałów dokumentacyjnych o dziejach i kulturze miasta Strzyżowa i Ziemi Strzyżowskiej; inwentaryzowanie, katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów i materiałów dokumentacyjnych; przechowywanie zgromadzonych zbiorów w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych; zabezpieczenie i konserwacja zbiorów; prowadzenie badań naukowych, w tym archeologicznych badań wykopaliskowych; organizowanie wystaw; udostępnianie zbiorów do celów edukacyjnych i naukowych oraz zapewnienie właściwych warunków zwiedzania oraz korzystania ze zbiorów i zgromadzonych informacji.

Według zapisu w statucie pierwszą siedzibą muzeum była II kondygnacja budynku przy ul. Modrzewiowej 1A w Strzyżowie. Był to dwór dawniej należący do Dydyńskich. Budynek został zbudowany na planie prostokąta, jako piętrowy, dwutraktowy z fasadą wejściową od wschodu i bocznymi wejściami od północy i południa. Na piętrze dworu – przekazanemu na potrzeby muzeum – znajdowały się: duża sala, dwa korytarze, dwa mniejsze pomieszczenia oraz kolejne cztery sale. Łączna powierzchnia pomieszczeń to 133 m² i 28 m² korytarzy.

Od 1 maja 2012 roku MSZS na podstawie umowy użyczenia objęło opieką tunel schronowy pod Górą Żarnowską (umowa użyczenia z dnia 27.04.2012 r.).

Na mocy uchwały Nr XXXVI/347/13 Rady Miejskiej w Strzyżowie z dnia 30.12.2013 r. zmieniono zapis w statucie MSZS dotyczący adresu głównej siedziby muzeum z „Modrzewiowa 1A” na „Łukasiewicza 10”. Wcześniej, obiekt ten został na podstawie umowy użyczenia z dnia 31.10.2013 r. i protokołu przekazania środków trwałych, oddany w użytkowanie MSZS. Nowa siedziba muzeum posiada powierzchnię użytkową 803,40 m². Równocześnie zawarto drugą umowę dotyczącą użyczenia budynku przy ul. Rynek 15, jako filii muzealnej – Galerii Miejskiej o powierzchni użytkowej 336,47 m² wraz z wyposażeniem.

Majątek Muzeum Samorządowego Ziemi Strzyżowskiej wg statutu stanowi majątek Społecznego Muzeum Regionalnego TMZS w Strzyżowie, przekazany nieodpłatnie Gminie Strzyżów na mocy uchwały Nr 5/2011 z dnia 4.06.2011 r. Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Miłośników Ziemi Strzyżowskiej w Strzyżowie.

Organizację instytucji powierzono nowo powołanemu, od dnia 17.10.2011 r., dyrektorowi muzeum (Zarządzenie nr 211/11 Burmistrza Strzyżowa z dnia 14.10.2011 r.). W dniu 19.10.2011 r. Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej zostało wpisane do Rejestru Instytucji Kultury Gminy Strzyżów (pozycja rejestru – 3). Od tego momentu instytucja uzyskała osobowość prawną.

Równocześnie podjęto starania o dokonanie spisu z natury eksponatów znajdujących się w zbiorach Towarzystwa Miłośników Ziemi Strzyżowskiej. W dniu 28.10.2011 burmistrz Strzyżowa wydał zarządzenie (nr 226/2011) w sprawie powołania zespołu spisowego do przeprowadzenia inwentaryzacji oraz przekazania majątku TMZS na rzecz Muzeum Samorządowego Ziemi Strzyżowskiej im. Zygmunta Leśniaka. W skład komisji wchodził: Monika Bober-Kordas, Magdalena Wójcik, Marzena Dubiel, Ewa Szerszon, Władysław Rusinek, Tadeusz Marek. Termin pełnej inwentaryzacji został wyznaczony na okres od 28.10. 2011 r. do 31.12.2011 r. Wcześniej, w dniu 14.06.2011 r., Zarząd TMZS podjął uchwałę (nr 6/2011) w sprawie wyboru komisji inwentaryzacyjnej do spraw spisu z natury majątku TMZS zgromadzonego w budynku tzw. Regio-

nalnego Muzeum Społecznego TMZS (Komisja: Marzena Dubiel, Władysław Rusinek, Ewa Szerszon, Piotr Szopa, Tadeusz Marek).

Przekazanie zbiorów muzealnych na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego nastąpiło 12.01.2012 r. Według spisu z natury było to: 3640 eksponatów spisanych na „Arkuszach spisu z natury”, 118 dokumentów archiwalnych w dodatkowym spisie, 767 druków zwartych, 74 wydawnictwa ciągłe, 34 sprzęty i wyposażenia muzeum i 30 maszynopisów i dokumentacji.

Pierwsze lata działalności muzeum

Od momentu powołania muzeum w 2011 r. znajdowało się w fazie organizacji, a zbiory nie były udostępniane dla zwiedzających.

W dwóch pomieszczeniach siedziby muzeum przy ul. Modrzewiowej 1A został przeprowadzony remont oraz prace porządkowe związane z urządzeniem nowej siedziby i miejsca do pracy. Następnie podjęto prace porządkowe w pomieszczeniach, gdzie zgromadzone były eksponaty muzealne. Wkrótce potem porządkowano dwa pomieszczenia oraz boczny korytarz we wschodniej części muzeum, w których zostały zgromadzone zbiory militarne, archeologiczne oraz rzemiosło. Eksponaty te były pakowane i przenoszone do tzw. dużej sali muzeum. W połowie 2012 roku ukończono prace porządkowe w tej części muzeum. Pomieszczenia te zostały opuszczone przez Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej, na rzecz Ośrodka Pomocy Społecznej zajmującego cały parter dworu Dydyńskich.

Praca merytoryczna koncentrowała się na inwentaryzacji, katalogowaniu i naukowym opracowywaniu zbiorów muzealnych. Kilka tysięcy eksponatów gromadzonych od ponad 60 lat, najpierw przez Z. Leśniaka w Izbie Pamięci, a następnie przez TMZS w Społecznym Muzeum Regionalnym TMZS wymagała szczegółowej inwentaryzacji oraz naukowego opracowania. Nigdy nie zostały założone Księgi Inwentarzowe Muzealiów, nie mówiąc o kartach zabytków.

Rozpoczęto tworzenie muzealnego katalogu eksponatów w wersji elektronicznej i wprowadzanie poszczególnych grup muzealiów. Równocześnie były prowadzone prace inwentaryzacyjne zbiorów archeologicznych, a następnie obrazów zgromadzonych w muzeum.

Po przejściu tunelu schronowego, w kwietniu 2012 r., od razu zostały podjęte prace porządkowe przy obiekcie polegające na oczyszczeniu obydwóch wejść do obiektu. Dzięki pomocy OSP Żarnowa umyta została posadzka we wnętrzu tunelu. Dzięki pomocy Gminy i Miasta Strzyżów w tunelu łącznikowym została wysypana podsypka drobnego kłińca. Przed wejściami do obiektu z obydwóch stron teren został utwar-

dzony poprzez wysypanie podobnej podsypki, ponadto zostały wmurowane na stałe dwie ławki oraz kosze na śmieci. Następnym etapem było postawienie dwóch dużych (o wymiarach 2 m x 1,2 m) banerów reklamowych, przy każdym z wejść, z informacjami o tunelu i jego dostępności dla turystów.

W okresie od początku sierpnia do końca października 2012 roku Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej prowadziło archeologiczne badania wykopaliskowe na terenie Rynku w Strzyżowie. Po zakończeniu badań terenowych rozpoczęto prace inwentaryzacyjne nad pozyskanymi zabytkami ruchomymi. Prace te prowadzone były do marca 2013 r. Równocześnie zabytki metalowe zostały oddane do konserwacji. Następnie kontynuowano prace przy inwentaryzacji zbiorów i opracowywania kolejnych grup zabytków. Końcem 2013 r. zbiory muzealne zostały przeniesione do nowej siedziby, na ul. Łukasiewicza 10. Przeprowadzka trwała miesiąc. Po przeniesieniu zbiorów zostały one posegregowane i złożone w magazynie. W muzeum rozpoczęły się prace przy urządzeniu kolejnych ekspozycji. Opracowywano scenariusze wystaw, dokonywano wyboru zabytków. W budynku muzeum przeprowadzono prace adaptacyjne i aranżacyjne. Urządzenie ekspozycji pochłonęło większość czasu. Do prac związanych z opracowaniem zbiorów powrócono po otwarciu głównej siedziby muzeum.

Otwarcie nowej siedziby muzeum w 2014 roku

Otwarcie muzeum na ul. Łukasiewicza 10 odbyło się 17 maja 2014 r. podczas I Nocy Muzeów w Strzyżowie (w ramach obchodów Europejskiej Nocy Muzeów). Placówka była dostępna dla zwiedzających w godzinach od 12.00 do 24.00. W tym czasie instytucję odwiedziło 320 osób. Oprócz dostępności wystaw dla zwiedzających odbyły się imprezy towarzyszące: koncert kameralny muzyki polskiej, spotkanie poświęcone prof. Z. Leśniakowi oraz recital gitarowy Teresy Goździeckiej ponadto konferencja „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na straży dziedzictwa kulturowego województwa podkarpackiego”, która była dofinansowana ze środków SR KSOW Województwa Podkarpackiego.

Podczas tejże konferencji zostały zaprezentowane efekty zrealizowanych dotychczas projektów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego w regionie. Wygłoszone zostały referaty na temat małych projektów realizowanych przez izby pamięci z Szufnarowej, Krościenka Wyżnego oraz Muzeum Wsi z Odrzykonka. Następnie uczestnicy mieli okazję zapoznać się z projektami realizowanymi przez Muzeum Kultury Ludowej z Kolbuszowej. Ze strony naszej instytucji zaprezentowane zostały wyniki prac archeologicznych przeprowadzonych przez Muzeum Samorządowe Ziemi Strzyżowskiej w 2012 roku jako element dobrych praktyk Działania 413 Programu Rozwoju Obsza-

rów Wiejskich 2007-2013. Konferencja miała na celu promocję składania wniosków o środki zewnętrzne z funduszy europejskich, w tym przypadku z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, w zakresie działań mających na celu pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego na terenie województwa podkarpackiego. Konferencja adresowana była do szerokiego grona odbiorców – muzealników, regionalistów, miłośników historii, a przede wszystkim mieszkańców powiatu strzyżowskiego i województwa podkarpackiego.

Na otwarcie muzeum przygotowano pięć wystaw stałych i dwie czasowe, które zostały urządzone na parterze i I piętrze muzeum.

W drugiej połowie 2014 r. udostępniono do zwiedzania dwie kolejne wystawy stałe zlokalizowane na drugim piętrze muzeum: w sierpniu – wystawę etnograficzną, zaś we wrześniu – Izbę Pamięci prof. Franciszka Chrapkiewicza-Chapeville'a.

Działalność muzeum

Zatrudnienie

Na początku działalności muzeum kadra była niezwykle skromna. Działalność placówki opierała się na jednej, następnie dwóch osobach. W celu uzupełnienia kadry przyjmowano stażystów. Dopiero w 2013 r. pojawił się etat (w niepełnym wymiarze godzin) dla asystenta muzealnego. Ilość pracowników merytorycznych stopniowo się zwiększała, obecnie w muzeum jest zatrudnionych czterech asystentów muzealnych i przewodnik opiekujący się tunelem schronowym. Są to pracownicy z wykształceniem wyższym z zakresu historii, archeologii, turystyki. Na nich opierają się wszystkie zadania realizowane przez instytucję. Liczba pracowników jest w dużym stopniu niewystarczająca. Pracownicy merytoryczni są wspomagani przez czterech pracowników administracji, zatrudnionych na częściowych etatach. Przez cały czas funkcjonowania muzeum organizowane są w placówce staże. Poniższa tabela przedstawia stan i rozwój zatrudnienia w strzyżowskim muzeum.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zatrudnienie – ilość osób (ilość etatów)	2 (1/2)	3 (1/2 etatu)	4 (1 etat, ½ etatu)	8 (3 etaty, ¾ etatu, 1/2 etatu, 1/3)	12 (4 etaty, 4x ¾ etatu, ½)	9 (3 etaty, 3 x ¾ etatu, 2 x ½)
1. Dyrektor	½ etatu	½ etatu	1 etat	1 etat	1 etat	1 etat
2. Księgowy	umowa o dzieło	umowa o dzieło	¼ - ½ etatu	1 etat	1 etat	1 etat – ½ etatu
3. Stażysta	-	1 staż (9 m-cy)	1 staż (9 m-cy)	2 staże (6 i 9 m-cy)	3 staże	2 staże
4. Asystent muz.	-	-	¾ etatu	1 etat	1 etat	1 etat
5. Asystent muz.	-	-	-	¾ etatu	1 etat	1 etat
6. Asystent muz.	-	-	-	-	-	¾ etatu
7. Asystent muz.	-	-	-	-	-	¾ etatu
8. Przewodnik (tunel)	-	-	-	umowa- zlecenie	¾ etatu	umowa o dzieło
9. Opiekun galerii	-	-	-	-	¾ etatu	-
10. Recepcja/ sekretarka	-	-	-	-	¾ etatu	¾ etatu
11. Prac. go- spod. – kon- serwator	-	-	-	½ etatu	¾ etatu	-
12. Prac. gospod. – sprzątaczk	-	-	-	½ etatu	½ etatu	½ etatu

Zwiedzający

Od momentu otwarcia muzeum, tj. od 15 maja 2014 r. muzeum dostępne jest dla zwiedzających przez sześć dni w tygodniu.

Główna siedziba muzeum jest otwarta od wtorku do niedzieli w godzinach od 10.00 do 16.00 (od 1 marca w soboty muzeum jest nieczynne). Filia muzeum – Galeria Miej-

ska – jest czynna w tych samych dniach co muzeum, a więc od wtorku do niedzieli, jednakże w godzinach od 10.00 do 18.00. Filia muzeum – tunel schronowy – jest dostępny do zwiedzania na następujących zasadach: od 01 maja do 30 września w każdą sobotę i niedzielę w godzinach od 10.00 do 18.00; od 01 lipca do 31 sierpnia przez siedem dni w tygodniu w godz. od 10.00 do 18.00. Poza wyznaczonymi terminami, istnieje możliwość zwiedzania obiektu po uprzednim kontakcie telefonicznym.

Ilość zwiedzających muzeum oraz jego filie obrazuje poniższa tabela.

Liczba zwiedzających w poszczególnych obiektach MSZS					
Rok	Tunel	Synagoga	Główna siedziba	Galeria miejska	Razem
2012 r.	600	-	-	-	600
2013 r.	1560	-	-	-	1560
2014 r.	2462	1105	1552	-	5119
2015 r.	4317	560	2320	1435	8632

Zbiory muzeum

Początki gromadzenia zbiorów muzealnych w Strzyżowie przypadają na koniec lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku. Pomysłodawcą założenia muzeum regionalnego był Zygmunt Leśniak, który rozpoczął zbieranie eksponatów i dokumentów, namawiając do oddawania rodzinnych pamiątek swoich uczniów i ich rodziców. Mieszkańcy oddawali swoje rodzinne pamiątki, dokumenty, przedmioty codziennego użytku, chcąc je ocalić od zapomnienia, przekazać ich historię oraz wzbogacić wiedzę o Ziemi Strzyżowskiej, żeby pamięć o nich została przekazana młodszemu pokoleniom. Pierwsza Izba Pamięci znajdowała się w strzyżowskim liceum. Wkrótce rozrastające się zbiory muzealne przekazano na mocy uchwały w zarząd Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Strzyżowie. Prowadzenie tej placówki powierzono Towarzystwu Miłośników Ziemi Strzyżowskiej, założonemu w 1967 r. W 1972 r. otwarto Społeczne Muzeum Regionalne TMZS. Funkcję opiekuna społecznego zbiorów TMZS powierzono Z. Leśniakowi, którą pełnił do 30.09.1981 r. Następnie opiekę nad zbiorami przejął Adam Kulska, wieloletni prezes TMZS i funkcję tę sprawował przez ponad 30 lat tj. do momentu przekazania zbiorów TMZS gminie Strzyżów i powołaniu muzeum samorządowego. Przez ten ostatni okres funkcjonowania Społecznego Muzeum Regionalnego TMZS zbiory cały czas się powiększały, jak również zmieniały miejsce przechowywania, przez ostatnich 20 lat

były gromadzone w dworze Dydyńskich. Dokładna historia muzeum w Strzyżowie oraz dzieje gromadzenia zbiorów zostały przedstawione w publikacji z 2005 r. autorstwa A. Kluski, „Muzeum Ziemi Strzyżowskiej w Strzyżowie”.

Przez ponad pięćdziesiąt lat eksponaty do muzeum trafiały dzięki ofiarności mieszkańców, żeby ocalić je od zapomnienia i przekazać ich historię następnym pokoleniom. W idei gromadzenia zbiorów do tej pory nic się nie zmieniło. Zbiory systematycznie się powiększają, dzięki darom od osób prywatnych i instytucji. Najczęściej przekazywane są zdjęcia, dokumenty, archiwalia, przedmioty codziennego użytku oraz książki. W poniższej tabeli przedstawiono stan zbiorów w latach 2011-2016, są to dane według sprawozdań składanych rokrocznie do Głównego Urzędu Statystycznego.

Rok	2011		2012		2013		2014		2015	
	Ogólna liczba eksponatów	4838	100%	5363	100%	5370	100%	7522	100%	9359
Sztuka	211	4,4	211	3,9	211	3,9	223	3,0	226	2,4
Archeologia	134	2,8	641	12,0	641	11,9	641	3,5	641	6,8
Etnografia	187	3,9	187	3,5	201	3,8	201	2,7	201	2,1
Historia	502	10,4	502	9,4	502	9,4	502	6,7	1591	17,0
Militaria	46	0,9	46	0,9	46	0,9	48	0,6	93	1,0
Numizmatyka	2187	45,2	2187	40,8	2187	40,6	2188	29,1	2188	23,3
Technika	83	1,7	83	1,6	83	1,5	85	1,1	88	0,9
Geologia	37	0,8	37	0,7	37	0,7	37	0,5	37	0,4
Fotografia	796	16,4	796	14,8	796	14,7	971	12,9	1189	12,7
Kartografia	14	0,3	14	0,3	14	0,3	14	0,2	14	0,6
Archiwalia	292	6,0	292	5,5	317	5,9	1968	26,2	2006	21,4
Inne	349	7,2	349	6,6	349	9,4	644	8,5	1070	11,4

Od początku funkcjonowania muzeum samorządowego co roku, w miarę możliwości finansowych placówki, prowadzona jest konserwacja najbardziej zniszczonych eksponatów. Pracom konserwatorskim poddano następujące eksponaty: meble XVIII- i XIX-wieczne: krzesła, stolik, fotele, sofę, komodę, biblioteczkę, fortepian, następnie żelazne miecze, zbiór najstarszych monet, część zabytków metalowych z badań wykopaliskowych, militaria, a w późniejszym czasie także meble wiedeńskie z początku XX wieku: kredens, biurko i stół. Kolejne eksponaty pochodzące z zakładu fotograficznego Stanisława Bełcha – aparat, 3 statywy, skrzynię na aparat, retuszer. Zabiegi kon-

serwatorskie przeprowadzono także przy 5 krzesłach przeznaczonych do Sali Ślubów urządzonej w MSZS w 2015 r. Jako zabieg konserwatorski należy również traktować fumigację całego księgozbioru muzealnego i wszystkich archiwaliów.

Ruch muzealiów w Muzeum Samorządowym Ziemi Strzyżowskiej przedstawiał się następująco:

Rok	2011	2012	2013	2014	2015
Wypożyczenia dla MSZS					
Przez osoby prywatne	-	-	-	140	545
Przez instytucje	-	170	-	210	3
Użyczenia z MSZS					
Dla osób prywatnych	-	80	-	-	-
Dla instytucji	-	61	1	43	41

Praca merytoryczna

Opracowanie zbiorów

Po dokonaniu spisu z natury i wstępnej inwentaryzacji zbiorów założone zostały Księgi Inwentarzowe Muzealiów: Etnograficznych, Artystycznych, Archeologicznych i Historycznych, których wypełnianie trwa nadal. Ekspozyty wpisane do ksiąg inwentarzowych są opracowywane szczegółowo w celu założenia kart muzealnych. Dotąd założono karty ekspozytom z działów: etnografia, archeologia, sztuka, numizmatyka, militaria, natomiast przy zbiorach fotograficznych i archiwalnych, prace te nadal są prowadzone.

Księgozbiór regionalny

W 2015 r. rozpoczęto urządzanie księgozbioru MSZS. Książki zostały umieszczone w pomieszczeniu biblioteki muzealnej (na I piętrze w muzeum). Zostało wydzielone miejsce dla pozycji z regionu, których stale przybywa, są to dary od autorów, instytucji oraz sąsiednich samorządów. Aktualnie książki z działu regionalnego zostały wprowadzone do katalogu i nadano im numery inwentarzowe. W opracowaniu znajdują się książki z działów ogólnego i naukowego.

Archiwum muzeum

Ze względu na znajdujące się w zbiorach muzeum czasopisma lokalne podjęto decyzje o uporządkowaniu zespołu. Powstał katalog zawartości czasopism, w którym

są wpisywane poszczególne artykuły z miejscowych miesięczników „Waga i Miecz”, „Bardo” i „Nad Wisłokiem”. Powstająca baza, będzie stanowiła niezaprzeczalne źródło informacji na temat wydarzeń w mieście i poruszanych do tej pory zagadnień z historii regionu. Dotąd wprowadzono do katalogu w całości zawartość czasopisma „Waga i Miecz” wydawanego od 1991 r. tj. 297 numerów, pozostałe czasopisma są w trakcie opracowywania.

Badania naukowe

Jak wspomniano wcześniej, muzeum przeprowadziło archeologiczne badania wykopaliskowe na strzyżowskim rynku w 2012 r., a następnie w 2013 r. nadzór archeologiczny, trwający ponad pół roku. Był to czas realizacji inwestycji rewitalizacji miasta. W 2016 r. gmina Strzyżów zleciła muzeum przeprowadzenie wyprzedzających badań archeologicznych w obrębie stan. 27 w Strzyżowie, na dz. ewid. 801/4. Prace te zostały przeprowadzone w kwietniu br.

Rada Muzeum

Powołana została przez burmistrza Strzyżowa 2.03.2015 r. zarządzeniem nr 69/2015. Rada Muzealna MSZS liczy sześć osób, są to: Dagmara Preisner, Joanna Kociuba, Bogdan Kaczmar, Jacek Magdoń, Wiesław Złotek, Adam Kluska – honorowy członek Rady Muzeum. Kadencja Rady Muzeum według statutu muzeum trwa cztery lata. Dotąd odbyły się trzy spotkania Rady Muzeum, w 2015 r. w marcu i we wrześniu oraz w kwietniu 2016 r.

Współpraca z innymi muzeami

Muzeum współpracuje z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej, Muzeum Dobranocek ze zbiorów Wojciecha Jamy w Rzeszowie, Muzeum Regionalnym w Dębicy oraz Muzeum Etnograficznym w Rzeszowie. Równocześnie prowadzona jest wymiana biblioteczna z Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej.

Działalność edukacyjna

Od momentu otwarcia muzeum jest przygotowywana i poszerzana oferta edukacyjna dla dzieci i młodzieży z terenu gminy Strzyżów i okolic. Na okres ferii zimowych zostały przygotowane lekcje muzealne w pięciu blokach tematycznych. Zajęcia odbywały się codziennie o godzinie 10.00, 12.00 i 14.00. Muzeum w tym czasie było czynne przez 7 dni w tygodniu. Okres ferii zimowych w szkołach sprzyjał zorganizowaniu warsztatów muzealnych. W tej dziedzinie MSZS zaprosiło do współpracy większe mu-

zea, które mają szeroko działający dział edukacji – Muzeum Okręgowe w Rzeszowie i Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej.

Inny sposób zwiedzania, nie tylko muzeum, ale i miasta Strzyżowa zaproponowało muzeum na wakacje - poprzez grę miejską. Projekt przygotowany przez pracowników nosił tytuł „Śladami słynnych mieszkańców Strzyżowa”. Gra została poświęcona: Zygmuntowi Leśniakowi, Wilhelmowi Zajączkowskiemu, Wojciechowi Weissowi i prof. Franciszkowi Chrapkiewiczowi. Gra miejska „Śladami znanych mieszkańców” to niezwykła wycieczka w przeszłość, której początkiem i końcem było muzeum, zaś planszą – nasze miasto. Przez cały okres wakacji można było odkrywać miejsca związane z lokalną historią oraz czterema mieszkańcami Strzyżowa, szukać ukrytych zagadek i rozwiązywać różne zadania.

W 2015 r., MSZS rozpoczęło szerszą działalność popularnonaukową skierowaną do różnych grup społecznych w postaci organizowanych spotkań muzealnych. W założeniu mają być poświęcone zagadnieniom z zakresu: historii, historii sztuki, etnografii, historii regionu. W 2015 roku odbyły się cztery takie spotkania, które zgromadziły wielu mieszkańców miasta i regionu.

Działalność wydawnicza

Działalność wydawniczą muzeum rozpoczęło w 2013 r., wydaniem folderu o tunelu schronowym (filii muzeum). Informator został wydany w kilku wersjach językowych: polskiej, angielskiej, niemieckiej i rosyjskiej. Folder ten aktualny do dziś doczekał się kilku dodruków, a w 2015 r. wydano go w francuskiej wersji językowej. W podobnym formacie (A4 wzdłuż dłuższej osi) wydano w 2014 r. folder o muzeum w wersji polskiej i angielskiej. Na otwarcie muzeum w 2014 r. przygotowano po raz pierwszy katalog wystawy czasowej „Mycielscy z Wiśniowej” (format A6, 16 stron). W 2016 r. przygotowano i wydano kolejny, poświęcony wystawie: „Zygmunt Leśniak 1916-2016 w stulecie urodzin patrona strzyżowskiego muzeum” (format A6, 16 stron). W 2015 r. rozpoczęto prace nad wydawnictwem ciągłym strzyżowskiego muzeum – Strzyżowskim Rocznikiem Muzealnym. Końcem 2015 roku ukazał się I tom wydawnictwa, w połowie br. ukazał się tom II. Wydawnictwo, w miarę możliwości finansowych instytucji, będzie się ukazywało w połowie każdego następnego roku.

Od 2016 r. rozpoczęto wydawanie katalogów wystaw czasowych prezentowanych w Galerii Miejskiej. Dotąd powstały dwa: „Anioły strzyżowskiego rynku i inne szkice nieprzypadkowe Wiesława Plezi” oraz „Widziałem ją za kulis stojący osłoną... Helena Modjeska/Modrzeska”. Tym samym powstał wzór katalogu wystaw w Galerii Miejskiej – w formacie A3, składanym na 3 części, który będzie obowiązywał przy kolejnych wystawach.

Działalność promocyjna

Od początku 2014 r. na Facebooku prowadzony jest profil tunelu schronowego oraz profil muzeum. Reklamy muzeum ukazują się na bieżąco od 2014 r. w Kalendarzu Imprez Kulturalnych województwa podkarpackiego oraz w Podkarpackim Informatorze Kulturalnym. Nota o Muzeum Samorządowym Ziemi Strzyżowskiej została zamieszczona w przewodniku „Podkarpackie, od Kotliny Sandomierskiej po Bieszczady”, wyd. PROT Rzeszów 2014 (s.140-142). Od początku 2015 roku MSZS znajduje się w bazie Panoramy Firm, równocześnie z umieszczeniem MSZS w Panoramie Firm została stworzona strona internetowa muzeum www.muzeum-strzyzow.pl, która jest dostępna od końca marca 2015 roku.

Strzyżowskie muzeum od 2015 r. jest w bazie Wirtualnych Muzeów Podkarpacia, pod adresem: <http://www.wmp.podkarpackie.pl/#muzeum=strzyzow>. Nasze muzeum zostało wprowadzone jako trzynaste do bazy muzeów w województwie. Digitalizacja zbiorów muzealnych w Strzyżowie była możliwa dzięki współpracy z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. Artykuły dotyczące muzeum pojawiają się w Gazecie Codziennej „Nowiny”: Nasz Tygodnik, Nasze Miasto Strzyżów, a także w „Super Nowościach”.

Nagrania, audycje i reklamy muzeum były i są nadal emitowane na antenie Radia Rzeszów, WAWA, ESKA, VIA.

Nakręconych zostało kilka filmów reklamujących muzeum i tunel. Powstają również filmy dokumentujące wydarzenia – wernisaże, spotkania i promocje odbywające się w muzeum i galerii. Wszystkie nagrania są dostępne w sieci.

Aneks 1

Wystawy stałe w Muzeum Samorządowym Ziemi Strzyżowskiej

Ekspozycja „Sala miejska” – wnętrze mieszczańskie i sala miejska

W założeniu na wystawie zostało odtworzone wnętrze kamienicy mieszczańskiej z początku XX wieku, tj. z czasu budowy obiektu, gdzie mieści się muzeum. Tak zaaranżowane wnętrze miało stanowić oprawę dla wyeksponowania historycznych mebli. Druga część sali jest poświęcona samorządowi strzyżowskiemu, gdzie są prezentowane sylwetki burmistrzów, dokumenty miejskie i eksponaty związane z magistratem.

Ekspozycja „Izba pamięci z lat 50. XX w.”

Jest to pierwsza przy recepcji wystawa, od której zaczyna się zwiedzanie całego muzeum. W założeniu ekspozycja miała oddać ducha lat 50. XX wieku – okresu początków gromadzenia zbiorów muzealnych w Strzyżowie. Jest to ekspozycja oddająca ukłon w stronę prof. Z. Leźnia-

ka – patrona muzeum – oraz darczyńców, ofiarodawców eksponatów, bez których nie byłoby tak bogatych zbiorów. W drugiej części urządzona została klasa szkolna z lat 50. XX wieku i przedstawiona historia szkolnictwa w Strzyżowie. Takie zestawienie narzuciła historia gromadzenia zbiorów – pierwsza Izba Pamięci mieściła się w strzyżowskim gimnazjum.

Ekspozycja „Salonik muzyczny”

W drugiej sali mieszczącej XX-wiecznej kamienicy umieszczone zostały, i w odpowiedni sposób wyeksponowane, meble krzesła, stolik, biurko, kredens, a na środku stoi XIX-wieczny fortepian oraz cenne eksponaty stanowiące część wystroju mieszczącej wnętrze, m.in. lampa naftowa, zegar skrzynkowy oraz najcenniejszy obraz w zbiorach muzealnych (od 1975 r.) autorstwa Wojciecha Weissa, pastel „Mielizna”. Od niedawna w tej sali znajduje się kolekcja rysunków W. Weissa z początku XX w., którą muzeum zakupiło w br. oraz elementy wyposażenia domu artysty w Kalwarii Zebrzydowskiej.

Ekspozycja „Kącik mieszkańców”

Ekspozycja ta została poświęcona mieszkańcom Strzyżowa i okolic. Prezentowane są na niej przede wszystkim zdjęcia i pamiątki osobiste naszych przodków. Ekspozycja ta co roku jest częściowo wymieniana, aby pokazać kolejne sylwetki mieszkańców. Aktualnie prezentujemy: Karolinę Urbanowicz, Gerarda Górnickiego i Tadeusza Szetelę, a wcześniej przedstawieni zostali: Józef Strzępek, Jan Preisner, Julian Przyboś i Józefa Majewska Dudek. Z czasem wystawa ta będzie się rozbudowywać, zaplanowano na niej na stałe zaprezentować najważniejsze postaci Strzyżowa i regionu z honorowymi obywatelami włącznie.

Ekspozycja „Pradzieje i średniowiecze w regionie”

Wystawa archeologiczna ma na celu zaprezentowanie osadnictwa w regionie w okresie pradziejów oraz wczesnego i późnego średniowiecza. Na ekspozycji w układzie chronologicznym zostały zaprezentowane zabytki – narzędzia kamienne i krzemienne znalezione na naszym terenie. Zabytki te pochodzą ze znalezisk luźnych oraz badań powierzchniowych – toporki i siekiery kamienne. Całość osadnictwa pradziejowego dopełniają naczynia ceramiczne z kolejnych epok. W części wystawy poświęconej średniowieczu zaprezentowane zostały eksponaty pochodzące z badań archeologicznych prowadzonych na czterech stanowiskach: w Przedmieściu Czudeckim, Twierdzy, w Wyżnym i w Strzyżowie oraz znalezione w Wisłoku miecze późnośredniowieczne i grot włóczni z przedpola zamku w Czudcu.

Izba pamięci prof. Franciszka Chrapkiewicza-Chapeville’a

Ekspozycja poświęcona została pochodzącemu z Godowej profesorowi Franciszkowi Chrapkiewiczowi-Chapeville. Jest on znanym na świecie naukowcem, biochemikiem, autorem ważnego odkrycia w tej właśnie dziedzinie, profesorem na paryskiej Sorbonie.

Wystawa zajmuje dwie sale, w mniejszej zaaranżowano profesorski gabinet. Znajduje się tutaj m.in. komputer z lat osiemdziesiątych. W sali głównej znajdują się dokumenty i zdjęcia prezentujące życie i karierę naukową Franciszka Chrapkiewicza – zaświadczenia ukończenia studiów i otrzymania tytułów naukowych, korespondencja z naukowcami z całego świata, zdjęcia. Na ścianie zaprezentowano tapetę prezentującą dorobek naukowy profesora, następnie togi profesorskie oraz najważniejsze dyplomy, medale i odznaczenia.

W sali ekspozycyjnej można również obejrzeć kilka filmów o profesorze, m.in.: „Powroty”, i „Franek, czyli le professeur Francois Chapeville”.

Wystawa etnograficzna

Wystawa poświęcona jest kulturze ludowej naszego regionu. Prezentowane są na niej eksponaty głównie z II połowy XIX i XX wieku, pochodzące z wyposażenia domów i gospodarstw wiejskich na naszym terenie, są to przede wszystkim narzędzia, meble i przedmioty codziennego użytku. W pierwszej części ekspozycji prezentowany jest ludowy strój strzyżowski, elementy wyposażenia chaty, sprzęty domowe, jak i te służące do pracy na roli.

W drugiej, mniejszej, sali znajdują się rzeźby lokalnych artystów, prezentujące ginące dziś zawody i wypierane przez postęp techniki zajęcia oraz makieta kurnej chaty wraz z wyposażeniem, wykonana w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku.

Wystawa „Żydzi w Strzyżowie” w synagodze

Wystawa zaaranżowana została w centralnym, najważniejszym miejscu synagogi – filii muzeum. Ekspozycja miała tworzyć zamkniętą całość, wydzieloną z wnętrza biblioteki, skłonić do refleksji i zadumy. Wystawa ta prezentuje pamiątki, które pozostały po mieszkańcach pochodzenia żydowskiego – książki, modlitewniki, zdjęcia, szyldy, pieczętki oraz te najcenniejsze – zwoje tory i kamienne macewy. Dzięki tekstom umieszczonym na wystawie można zapoznać się z historią społeczności żydowskiej w Strzyżowie, w tym dziejami strzyżowskiej synagogi zbudowanej w XVIII w. Całość ekspozycji dopełnia bogata polichromia na sklepieniu bimy, w odpowiedni sposób podświetlona, zachowana w całości pozwala przenieść się do czasów świetności budowli, przypadającej na XVIII w.

Wystawa militariów przy tunelu schronowym

W izbie pamięci (jedynym dostępnym dla muzeum pomieszczeniu zaplecza technicznego schronu) została zaaranżowana ekspozycja stała. Składają się na nią dużych rozmiarów banery, tablice i wielkoformatowe zdjęcia. Na potrzeby wystawy zostało opracowane zestawienie kwater Hitlera w Europie oraz twierdz na terenie ziem polskich. Wybrano zdjęcia przedstawiające niemieckie pociągi sztabowe. W gablotach prezentowane są militaria z czasów II wojny światowej – bagnety, pociski, łuski, hełmy, menażki, a także opaski AK i repliki dokumentów.

Aneks 2

Wystawy czasowe MSZS zrealizowane w latach 2014-2016

Lp.	Tytuł wystawy czasowej	Miejsce	Początek	Zakończenie
1.	„Mycielscy z Wiśniowej”	Muzeum	17.05.2014	05.05.2015 r.
2.	„Tajemnice miasta średniowiecznego... badania archeologiczne rynku w Strzyżowie”	Muzeum	17.05.2014	koniec 2016 r. (przedłużona)
3.	„Huzarzy węgierscy z Nigerhazy na ziemiach polskich podczas I wojny światowej”	Muzeum	20.08.2014	20.09.2014
4.	„Żołnierze wyklęci” – planszowa	Tunel schronowy	1.03.2015 1.03.2016	30.03.2015 30.03.2016
5.	„Pamiętki Wielkiej Wojny”	Muzeum	16.05.2015	02.10.2015 r.
6.	„Historia fotografii”	Muzeum	16.05.2015	30.12.2016 r.
7.	„Strzyżów w obiektywie młodych”	Galeria Miejska	15.05.2015 r.	20.08.2015
8.	„Powrót Mistrza (1900-2015) Wojciech Weiss w Strzyżowie”	Galeria Miejska	27.09.2015 r.	11.11.2015 r.
9.	„Anioły strzyżowskiego Rynku i inne szkice nieprzypadkowe”	Galeria Miejska	23.01.2016	30.03.2016 r.
10.	„Zygmunt Leśniak 1916-2016 w stulecie urodzin patrona strzyżowskiego muzeum”	Muzeum	16.02.2016	5.05.2016 r.
11.	„Widziałem ją za kulis stojący osłoną... Helena Modjeska/Modrzewska”	Galeria Miejska	2.04.2016	12.05.2016
12.	„Lotnicy Ziemi Strzyżowskiej”	Tunel schronowy	21.05.2016	30.06.2016
13.	„Mieszkańcy Ziemi Strzyżowskiej w fotografii”	Muzeum	21.05.2016	30.12.2016
14.	„W gabinecie strzyżowskiego stomatologa”	Muzeum	21.05.2016	8.10.2016
15.	„Zmagania z modą. Suknie ślubne z czasach PRL-u”	Galeria Miejska	21.05.2016	15.07.2016

Five years of Zygmunt Leśniak Municipal Museum of the Strzyżów Region (2011-2016)

Established in 2011 by the resolution of the City Council, the Museum of the Strzyżów Region is the youngest cultural institution of the Commune of Strzyżów. The article celebrating the five years jubilee reviews the operations carried out during this time. Notably, the earliest museum collection in Strzyżów goes back to 1959 when a Memorial Room was established at the local Secondary School. The museum's holdings comprise the collection presented to the town by the Strzyżów Region Appreciation Society. The municipal and regional Museum in Strzyżów collects memorabilia, everyday artefacts, photographs and documents which local residents deposit here to preserve their history and pass them to future generations. The Municipal Museum was organized in course of three years, when in fact it changed its home, and the collections were relocated to the new place. Since its opening in 2014 the museum has held a wide range of expositions, both permanent and temporary, at the museum's main location and in its branches: the City Gallery, the synagogue and the railway bunker.

Key words: museum, institution of culture, expositions, history of Strzyżów.

Ekspozycja: „Powrót Mistrza (1900-2015) Wojciech Weiss w Strzyżowie”. Fot. archiwum MSZS.

Ekspozycja: „Widziałem ją za kulis stojący osłoną... Helena Modjeska/Modrzewska”. Fot. archiwum MSZS.

Wystawa czasowa: „Pamiętki Wielkiej Wojny”. Fot. z archiwum MSZS.

Ekspozycja: „Zygmunt Leśniak 1916-2016 w stulecie urodzin patrona strzyżowskiego muzeum”. Fot. z archiwum MSZS.

